

ХУРААНГУЙ ДҮГНЭЛТ

Уул уурхай, худалдаа, үйлчилгээний салбаруудын идэвхжил эдийн засгийн өсөлтийг голлон дэмжлээ.

Уул уурхайн салбарт нүүрс, төмрийн хүдэр, зэсийн баяжмалын олборлолт нэмэгдэж, худалдаа, үйлчилгээний салбарын өсөлт өндөр хадгалагдсанаар Монгол Улсын эдийн засаг 2024 оны эхний 3 улиралд 5.0 хувиар өслөө. Харин цаг агаарын тааламжгүй нөхцөл байдлаас шалтгаалсан хөдөө аж ахуйн салбарын агшилт эдийн засгийн өсөлтөд сөрөг нөлөө үзүүлсэн хэвээр байна. Хөдөлмөр эрхлэлт нэмэгдэж, уул уурхайн машин механизмын хуримтлал өссөнөөр нийт эдийн засгийн потенциал үйлдвэрлэлийн өсөлт 4 орчим хувьд хүрч нэмэгдэн, уул уурхайн болон уул уурхайн бус үйлдвэрлэлийн сөрөг зөрүү хаагдлаа.

Эрэлт талаас хэрэглээ, хөрөнгө оруулалт эдийн засгийн өсөлтөд голлон нөлөөллөө. Цалин, тэтгэвэр, тэтгэмжийн өсөлт өрхийн бодит орлогыг дэмжиж, өрхийн хэрэглээ тэлсэн бол төсвийн урсгал зардлын өсөлтийн нөлөөгөөр төрийн хэрэглээ өсөж, дотоод эрэлтийн өсөлт хадгалагдлаа. Мөн машин тоног төхөөрөмжийн нөөц нэмэгдэж, эдийн засаг дах үндсэн хөрөнгийн хуримтлал өслөө. Нөгөө талаас эдийн засгийн идэвхжилийг дагасан хөрөнгө оруулалтын болон хэрэглээний бүтээгдэхүүний импорт өсөлт өндөр байв.

Инфляц зорилтот түвшинд хадгалагдлаа. Инфляц 2024 оны 9 дүгээр сард 6.7 хувьд хүрч, төв банкны зорилтот түвшинд хадгалагдав. Импортын бараа, бүтээгдэхүүний инфляц тогтвортой байсан бол дотоодын бараа, үйлчилгээний инфляц өсөх хандлагатай байлаа. Эдийн засгийн идэвхжил хадгалагдсанаар эрэлтийн гаралтай инфляц өссөн бол махны үнэ өмнөх онуудын хандлагаас өндрөөр өссөн нь нийлүүлэлтийн гаралтай инфляц нэмэгдэхэд нөлөөллөө. Төв банк энэ онд бодлогын хүүг нийт 3 нэгж хувиар буурууллаа. Арилжааны банкнуудын зээлийн өсөлт сүүлийн 10 жилийн дээд түвшинд хүрч эрчимжиж, мөнгөний нийлүүлэлтийн өсөлтөд голлох нөлөө үзүүлээ.

Төсвийн нийт тэнцэл 2024 оны эхний 3 улирлын байдлаар 2.5 их наяд төгрөгийн ашигтай гарлаа.

Хэдийгээр нүүрсний үнийн бууралт АМНАТ-ийн орлогод сөргөөр нөлөөлсөн ч орлогын албан татвар болон нэмэгдэл өртгийн албан татварын орлогын голлох нөлөөгөөр төсвийн орлого энэ оны эхний 3 улирлын байдлаар 28.9 хувиар өсөж, орлого бүрдүүлэлт сайн байв. Төсвийн зарлага өмнөх оноос 34.4 хувиар нэмэгдэхэд төрийн албан хаагчдын нийгмийн баталгааг хангах, орон нутагт ажиллах нөхцөлийг сайжруулах зорилгоор орон нутгийн албан хаагчдын цалинг нэмэгдүүлсэн нь голлон нөлөөллөө. Засгийн газрын нэрлэсэн дүнгээр илэрхийлсэн өрийн үлдэгдлийн ДНБ-д харьцуулсан харьцаа 2024 оны 3 дугаар улирлын байдлаар 38.9 хувьд хүрч нэмэгдсэн ч нийслэлийн гадаад болон дотоод зах зээлд гаргасан үнэт цаастай холбоотойгоор дунд хугацаанд Засгийн газрын өрийн хэмжээ нэмэгдэхээр байна.

Импортын өсөлтийн нөлөөгөөр урсгал дансны алдагдал нэмэгдлээ. Экспортын орлого өмнөх оны мөн үеэс 4.3 хувиар өссөн ч импортын өсөлт 27.4 хувьд хүрснээр урсгал дансны алдагдал тэллээ. Гэсэн хэдий ч импортын өсөлтийн дийлэнхийг үйлдвэрлэлийн завсрын хэрэглээнд ашиглагддаг, хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүн бүрдүүлж байгаа нь цаашид эдийн засгийн хүчин чадлыг нэмэгдүүлж, ирэх онуудын эдийн засгийн өсөлтийг дэмжихээр байна. Гадаад валютын эрэлт өссөнөөр 2024 оны 3 дугаар улиралд гадаад валютын нөөцийн жилийн өсөлт саарч, төгрөгийн нэрлэсэн ханшийн индекс суларлаа.

Монгол Улс эдийн засгийн тогтвортой байдлыг амжилттай хадгалж, зээлжих зэрэглэлийг ахиуллаа.

Сүүлийн жилүүдэд цар тахал, геополитикийн тогтворгүй байдлаас үүдэлтэй дэлхий нийтийг хамарсан инфляцын өсөлт, төв банкнуудын мөнгөний хатуу бодлого зэрэг амаргүй нөхцөл байдалтай нүүр тулсан хэдий ч Монгол Улс эдийн засгийн тогтвортой байдлыг хангахад чиглэсэн бодлогын арга хэмжээнүүдийг амжилттай хэрэгжүүлсний үр дүнд зээлжих зэрэглэлээ ахиуллаа. Эдийн засгийн идэвхжил хадгалагдаж, экспортын сэргэлтийн нөлөөгөөр гадаад валютын нөөц нэмэгдсэн, дунд хугацааны гадаад өрийн дарамт буурсан зэрэг макро эдийн засгийн эерэг үзүүлэлтүүд болон цаашдын эерэг төлөвийг харгалзан Монгол Улсын зээлжих зэрэглэлийг “Fitch Ratings” агентлаг “B+, тогтвортой”, “S&P Global Ratings” агентлаг “B+, эерэг”, “Moody’s” агентлаг “B2, тогтвортой” болгон тус тус сайжрууллаа.